

BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Facility Management
voltijd/deeltijd

Inclusief
Ad-opleiding
Facility Management
deeltijd

De Haagse Hogeschool

De kracht van
kennis.

BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Facility Management
voltijd/deeltijd
CROHO nr. 34500

Inclusief
Ad-opleiding
Facility Management
deeltijd
CROHO nr. 80004

De Haagse Hogeschool

Hobéon Certificering

Datum

28 januari 2019

Auditpanel

Dhr. drs. R. Klaassen MSM (voorzitter)

Dhr. S.R.J. van der Linden MLC

Dhr. dr.ir. R. Beckers

Mevr. C. van Dongen

Secretaris

J.D. Schakenbos BEc

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	35
6.	AANBEVELINGEN	37
BIJLAGE I	Scoretabel	39
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	41
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	45
BIJLAGE IV	Overzicht auditpanel	47

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	De Haagse Hogeschool
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	n.v.t.
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Bachelor Facility Management Associate degree Facility Management
registratienummer croho	Ba: 34500 Ad: 80004
domein/sector croho	Economie
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	FM: Bachelor AdFM: Associate degree
graad en titel	FM: Bachelor of Science AdFM: Associate Degree
aantal studiepunten	Ba: 240 ECTS Ad: 120 ECTS
afstudeerrichtingen	n.v.t.
locatie	Den Haag
varianten	Ba: voltijd en deeltijd Ad: deeltijd
joint programme	n.v.t.
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	8 en 9 november 2018

2. SAMENVATTING

De opleiding Facility Management (FM) van De Haagse Hogeschool (HHS) maakt onderdeel uit van de visitatiegroep HBO Facility Management Groep 2. Naast De Haagse Hogeschool maken Hanzehogeschool Groningen, Hogeschool Inholland, Hogeschool Rotterdam, Hogeschool Utrecht, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, NHTV Internationale Hogeschool Breda, Saxion Hogeschool en Zuyd Hogeschool deel uit van deze visitatiegroep. De HHS biedt de bacheloropleiding FM aan als voltijd- en deeltijdvariant en de Associate degree (Ad) variant als deeltijdopleiding. De opleiding biedt meerdere opleidingsvarianten aan omdat zij verschillende doelgroepen met talent en ambitie als hoogwaardige FM-professionals tot de facilitaire beroepspraktijk willen laten toetreden (vt en Ad) of de kans wil bieden zich in het facilitaire werkveld verder te ontwikkelen (dt).

Onderwerp 1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1

Bachelor

Het panel constateert dat de opleiding een visie heeft geformuleerd en zich profileert, waarmee ze zich onderscheidt van andere FM-opleidingen in het land door o.a. het inzetten van de hogeschoolthema's Wereldburgerschap, Internationalisering en Netwerkhogeschool (WIN) in de diverse opleidingsvarianten. Echter, voor het panel, alsook voor de werkveldadviescommissie (WVC), is het nog onvoldoende duidelijk waar de opleiding op langere termijn (>5 jaar) naar streeft. Het panel concludeert dat de beoogde leerresultaten i) zodanig zijn geformuleerd dat zij aantoonbaar het vereiste (bachelor)niveau weerspiegelen, ii) voldoende specifiek zijn, iii) inhoudelijk aansluiten op de eisen van het beroep en iv) zijn gevalideerd door het werkveld. Het panel beoordeelt standaard 1 als '**voldoende**'.

Associate degree

De opleiding heeft voor de Ad-opleiding een heldere visie op het beroep waarvoor ze opleidt met aandacht voor de regionale positionering. De beoogde leerresultaten mogen verder geconcretiseerd en geëxpliciteerd worden waarbij ook de WIN-thema's sterker mogen terug komen. Het panel beoordeelt standaard 1 als '**voldoende**'.

Onderwerp 2. Programma

Standaard 2

Bachelor en Associate degree

Het panel oordeelt dat de oriëntatie van de programma's, mede door de inzet van de WVC, actueel zijn en de WIN-thema's mooi zichtbaar zijn in het curriculum. Wel zou de opleiding effectiever kunnen anticiperen op ontwikkelingen in de (internationale) beroepspraktijk. Onderzoek is uitgewerkt, in lijn met de beoogde leerresultaten, maar zou, door de verbindingen met de diverse lectoraten, verder versterkt kunnen worden in zowel de bachelorprogramma's als in de Associate degree. Het panel beoordeelt Standaard 2 als '**voldoende**'.

Standaard 3

Bachelor voltijd

Het panel constateert op standaard 3 basiskwaliteit. De inhoud van het programma is dekkend voor de beoogde leerresultaten, de programmaonderdelen zijn samenhangend en er is een goede balans tussen de theorie- en praktijkcomponent in het programma. De thema's bedrijfskunde en duurzaamheid kunnen nog sterker terugkomen in het programma. Het panel komt dan ook tot het oordeel '**voldoende**'.

Bachelor deeltijd

In aansluiting op de voltijd is het panel uitgesproken positief over de samenwerking met de opleiding Human Resources Management (HRM) en de mogelijkheden die dit biedt tot interdisciplinair werken. Een sterk punt vindt het panel ook dat de deeltijd beschikt over een 'eigen' programma. Deze meerwaarde, in combinatie met de naadloze aansluiting tussen theorie en praktische toepassing, leidt tot het oordeel '**goed**'.

Associate degree

De opleiding biedt een inhoudelijk programma aan, dekkend voor de beoogde leerresultaten, met een sterke focus op de beroepspraktijk. Aandachtspunten zijn de integraliteit van het programma en de vakinhoudelijke kennis van de studenten ten behoeve van de doorstroom naar de bacheloropleiding. Het panel beoordeelt deze standaard dan ook als '**voldoende**'.

Standaard 4

Bachelor en Associate degree

Het panel is van oordeel dat de programma's dusdanig zijn vormgegeven dat het studenten de mogelijkheid biedt de beoogde leerresultaten te behalen. De daarvoor toegepaste didactiek en werkvormen sluiten uitstekend aan op de onderwijsvisie en dagen studenten uit actief te participeren in het onderwijs. De fysieke leeromgeving, projecten en stages in voltijd en het werkplekleren binnen de deeltijd, bevorderen dat studenten een actieve rol nemen in de vormgeving van het eigen leerproces. Het panel beoordeelt standaard 4 als '**goed**'.

Standaard 5

Bachelor en Associate degree

De opleiding houdt nadrukkelijk rekening met de verschillende vooropleidingen, zij organiseert hiervoor goede, diverse en degelijke voorlichting in samenwerking met studentenvereniging Facilitas. In samenspraak met een ROC-netwerk is gezamenlijk het keuzedeel Voorbereiding HBO ontwikkeld. Het panel beoordeelt standaard 5 als '**goed**'.

Onderwerp 3. Personeel

Standaard 6

Bachelor en Associate degree

Uit een door de opleiding verstrekt overzicht van kwalificaties van het docentencorps blijkt een goede dekking van deskundigheden die nodig is om het programma te verzorgen. Deze kwalificaties, en met name de actuele vak kennis en de wisselwerking met het werkveld blijken eveneens uit het docentengesprek tijdens de audit. De studenten bevestigen dit en zijn tevreden over de didactische en coachende kwaliteiten van docenten. De docenten zijn zeer geëngageerd aan het gehele programma en werken als team goed samen, '*FM-team: Community*'. Binnen het team heerst een professionaliseringscultuur ('Leven-lang-leren'), zowel individueel, maar zeker ook in teamverband. Het panel vindt wel dat het aantal BKE/SKE gecertificeerde docenten aandacht behoeft. Ondanks dit aandachtspunt, waar de opleiding reeds hard aan werkt, komt het panel tot het oordeel '**goed**' door het hechte, vakbekwame docententeam.

Onderwerp 4. Voorzieningen

Standaard 7

Bachelor en Associate degree

Het panel oordeelt dat de huisvesting en materiële voorzieningen, ondanks de soms weifelende wifi-verbinding, de basiskwaliteit overstijgen. De huisvesting is namelijk zodanig goed ingericht dat deze het gekozen didactisch onderwijsconcept faciliteert, studenten beschikken over meer dan voldoende werkplekken en de fysieke studieomgeving wordt als zeer prettig en stimulerend ervaren door zowel de docenten als de studenten. Het panel komt dan ook tot het oordeel '**goed**'.

Standaard 8

Bachelor en Associate degree

In overweging nemende dat i) de studiebegeleiding in iedere fase van de studie afdoende is belegd, ii) de studiebegeleiding stuurt op het voorkomen van studievertraging, iii) studenten de gehanteerde SLB-werkwijze waarderen, iv) studenten tijdig beschikken over de informatie om de studie te (ver)volgen en v) de opleiding actief bezig is om de roostering constant te verbeteren komt het panel tot het oordeel '**voldoende**'.

Onderwerp 5. Kwaliteitszorg

Standaard 9

Bachelor en Associate degree

Het panel stelt vast dat de opleiding de kwaliteitszorgcyclus stelselmatig doorloopt, daarbij de betrokken partijen, waaronder de opleidingscommissie (OC), betreft en communiceert over de kwaliteit van de opleiding naar alle betrokkenen. Het panel constateert dat er desondanks ruimte voor verbetering is op het gebied van kwaliteitszorg en oordeelt dan ook '**voldoende**'.

Onderwerp 6. Toetsing

Standaard 10

Bachelor

In overweging nemende dat de bacheloropleiding: i) grotendeels een transparant, valide, betrouwbaar toetsbeleid hanteert waarbij soms de urgentie van transparant, valide en betrouwbaar toetsen lijkt te ontbreken bij docenten ii) de toetsen en het toetsproces, inclusief het afstuderen, voor studenten transparant zijn, iii) het feedbackmoment en feitelijke beoordelingsmoment binnen het afstuderen inhoudelijk dicht bij elkaar liggen, wat risico's met zich meebrengt iv) het aantal BKE-/SKE-gediplomeerden vergroot mag worden en v) de examencommissie haar wettelijke taken verricht, komt het panel tot het oordeel '**voldoende**'.

Associate degree

In overweging nemende dat de Ad-opleiding: i) grotendeels een transparant, valide, betrouwbaar toetsbeleid hanteert waarbij soms de urgentie van transparant, valide en betrouwbaar toetsen lijkt te ontbreken bij docenten ii) het aantal BKE-/SKE-gediplomeerden vergroot mag worden en iii) de examencommissie haar wettelijke taken verricht, komt het panel tot het oordeel '**voldoende**'.

Onderwerp 7. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 11

Bachelor

Het panel vindt dat de studenten met de afstudeerproducten laten zien dat zij de beoogde leerresultaten hebben behaald en constateert dat i) het werkveld zeer te spreken is over de kwaliteit en het functioneren van de alumni ii) de alumni vinden dat de opleiding hen adequaat voorbereidt op de beroepspraktijk. Het panel beoordeelt standaard 11 dan ook als '**voldoende**'.

Associate degree

Ook de Ad-studenten laten zien dat zij, ondanks de (nog) weinig expliciete niveaubeschrijving, de beoogde leerresultaten behalen en goed landen in het werkveld. Ook het werkveld is zeer content over de toegevoegde waarde van de Haagse FM Ad-student. Het panel oordeelt dan ook '**voldoende**' voor deze standaard.

Algemene conclusie:

Gelet op de tevredenheid van het werkveld en studenten concludeert het auditpanel dat de opleiding haar ambities waarmaakt. Dit komt met name doordat er sprake is van gevarieerde programma's, interessante praktijkvraagstukken en deskundige docenten die, samen met studenten, alumni en WVC, de 'FM-Community' vormen.

Het eindoordeel van het panel luidt op basis van de beslisregels van de NVAO: 'voldoende' voor zowel de voltijd/deeltijd bachelor- als de deeltijd Associate degree opleiding.

Het panel adviseert de NVAO de accreditatie te continueren voor de bachelor en te verstrekken voor de Ad.

De belangrijkste aanbevelingen van het panel hebben betrekking op: i) structuur en organisatie rondom kwaliteitszorg, ii) verstevigen van het toetsbeleid en iii) het uit elkaar trekken van begeleiden en beoordelen binnen het eindwerk.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 28 januari 2019.

3. INLEIDING

De opleiding Facility Management van De Haagse Hogeschool maakt onderdeel uit van de visitatiegroep HBO Facility Management Groep 2. Naast De Haagse Hogeschool maken Hanzehogeschool Groningen, Hogeschool Inholland, Hogeschool Rotterdam, Hogeschool Utrecht, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, NHTV Internationale Hogeschool Breda, Saxion Hogeschool en Zuyd Hogeschool deel uit van deze visitatiegroep. De beoordelingen binnen deze groep vallen in de periode juli 2018 – februari 2019. De inleverdatum voor deze rapportages is 1 mei 2019.

De Haagse Hogeschool, opleiding Facility Management

De opleiding Facility Management (FM) maakt samen met de opleidingen Human Resource Management, European Studies, Communicatie en Bedrijfskunde deel uit van de Faculteit Management en Organisatie (M&O) van De Haagse Hogeschool (HHS). Deze faculteit is na een reorganisatie in 2014 gevormd op basis van inhoudelijke verwantschap. De ondersteuning van het primair proces is ondergebracht bij een Faculteitsbureau. De HHS biedt de bacheloropleiding FM aan als voltijd- en deeltijdvariant en de Associate degree opleiding als deeltijdopleiding. De opleiding biedt meerdere opleidingsvarianten aan omdat zij verschillende doelgroepen met talent en ambitie als hoogwaardige FM-professionals tot de facilitaire beroepspraktijk wil laten toetreden (vt en Ad) of de kans wil bieden zich in het facilitaire werkveld verder te ontwikkelen (dt).

De opleiding behoort tot de sector Hoger Economisch Onderwijs (HEO). Het Landelijk Overleg Opleidingen Facilitaire Dienstverlening (LOOFD) heeft in 2012 een opleidingsprofiel met negen competenties ontwikkeld (LOOFD, 2012). Zes competenties zijn afkomstig uit het domein Business Administration. Daarnaast zijn er twee algemene hbo-competenties en één specifieke FM-competentie in het opleidingsprofiel opgenomen. In 2017 is vanuit het LOOFD een nieuw opleidingsprofiel vastgesteld (LOOFD, 2017). Dit nieuwe profiel, waarin de focus nog sterk op de verschillende beroepsrollen ligt, wordt na de accreditatie vertaald naar de FM-curricula. Dit is op LOOFD-niveau afgesproken. FM Den Haag besteedt bij deze vertaling expliciet aandacht aan het onderwerp technologie in het programma. Het FM-opleidingsprofiel is het kader voor de eindkwalificaties op bachelorniveau. Dit profiel functioneert, door het ontbreken van een landelijk Ad-profiel, ook als kader voor de Ad. Elke opleiding heeft binnen dit kader 30% ruimte voor eigen inkleuring en profilering.

De opleidingsmanager is eindverantwoordelijk voor FM en lid van het Faculteitsmanagementteam. FM heeft een teamleider hoofdfase vt, een teamleider voor de dt en de Ad en een coördinator verantwoordelijk voor de propedeuse vt en de instroomactiviteiten.

Samenwerking Facility Management en Human Resource Management

De opleiding Facility Management biedt de deeltijdopleiding sinds 2015-2016 deels gemeenschappelijk aan met de opleiding Human Resource Management (HRM).

Aanbevelingen na vorige accreditatieaudits

In 2012 is de opleiding gevisiteerd door een extern auditteam. De aanbevelingen vanuit die rapportage heeft de opleiding meegenomen bij de verdere ontwikkeling/verbetering van de opleiding FM. Enkele opvallende resultaten van de aanbevelingen, naar oordeel van de opleiding, die overgenomen zijn:

- Het aantal contacturen in de voltijdse variant is toegenomen;
- De bedrijfskundige component heeft meer nadruk gekregen in het gehele curriculum inclusief het afstuderen;
- De terugkoppeling van evaluatieresultaten naar studenten is verbeterd.

De tekst van dit rapport gaat over de voltijd en deeltijdvariant van de bachelor en over de Associate degree. Waar zij verschillen is dit vermeld.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving. De uitgangspunten voor de inrichting van de opleiding passen bij de onderwijsvisie en het profiel van de instelling. De beoogde leerresultaten worden periodiek geëvalueerd.

Bevindingen

Bachelor

Onder regie van de curriculumcommissie FM heeft het team een opleidingsvisie geformuleerd en een onderscheidende profilering gekozen. Dit proces vond plaats in samenwerking met de werkveldcommissie (WVC), studenten en een onderwijsadviseur van de hogeschool. Deze partijen hebben de visie en profilering als realistisch en representatief voor het beroep beoordeeld. Deze visie luidt:

"De opleiding FM leidt studenten op tot een: maatschappelijk verantwoordelijke en ondernemende Facility professional, die met gevoel en kritisch denken toegevoegde waarde creëert voor de beroepspraktijk in een dynamische, mondiale context".

Het panel vindt deze visie passend bij de opleiding maar mist, net als de WVC, een concrete eigen visie en bijbehorende koers voor de langere (> 5 jaar) termijn.

De opleiding richt zich op het breed opleiden van professionals met een integrale blik voor facilitaire diensten en hun toeleveranciers. Door de verbinding met de beroepspraktijk in onderwijsinhoud, - vorm en -uitvoering is de beroepsgerichtheid van de opleiding groot.

De opleiding schenkt aan drie aspecten extra aandacht in de programma's: i) Duurzaamheid, vanwege het belang om maatschappelijk verantwoorde keuzes te kunnen maken in het facilitaire werkgebied, ii) Internationalisering, omdat FM-ontwikkelingen in toenemende mate op internationaal of globaal niveau plaatsvinden en iii) Bedrijfskunde, vanwege het belang om FM-aspecten vanuit integrale bedrijfsvoering gedegen te kunnen benaderen. Hiernaast bedt de opleiding de HHS-thema's Wereldburgerschap Internationalisering en Netwerkhogeschool (WIN) in, in de programma's. De *'let's change'* visie omvat de principes en waarden gekoppeld aan de WIN-thema's. De drie principes hierbij zijn:

- Elke afgestudeerde verlaat De Haagse Hogeschool als wereldburger;
- Inclusiviteit kenmerkt ons onderwijs;
- Ons onderwijs is activerend, uitdagend en studeerbaar.

De opleiding onderscheidt zich ook met haar dt-bachelor. Deze wordt sinds 2015-2016 samen met de opleiding HRM-dt ontwikkeld en uitgevoerd. Dit is mogelijk door inhoudelijke overeenkomsten in de programma's en leidt tot versterking door de interdisciplinaire samenwerking, constateert het panel. De Haagse Hogeschool is tevens de enige aanbieder in Nederland van een dt-Ad Facility Management.

Eindkwalificaties

De eindkwalificaties FM zijn gebaseerd op de negen competenties van het LOOFD-kader. Deze competenties zijn:

- i. Creëren van toegevoegde waarde voor mens en organisatie, op het gebied van huisvesting en services.
- ii. Ontwikkelen van een visie op veranderingen en trends in de externe omgeving. Ontwikkelen van relaties, netwerken en ketens.
- iii. Analyseren van beleidsvraagstukken, vertalen in beleidsdoelstellingen en alternatieven en voorbereiden van besluitvorming.
- iv. Toepassen van human resource management in het licht van de strategie van de organisatie.
- v. Inrichten, beheersen en verbeteren van bedrijfs- of organisatieprocessen.
- vi. Analyseren van de financiële en juridische aspecten, interne processen en de bedrijfs- of organisatieomgeving om samenhang en wisselwerking te versterken.
- vii. Ontwikkelen, implementeren en evalueren van een veranderingsproces.
- viii. Sociale en communicatieve competentie (interpersoonlijk, organisatie).
- ix. Zelfsturende competentie (intra-persoonlijk, beroepsoefenaar of professional).

De competenties zijn door de opleiding in matrices geplaatst en voorzien van een opbouw in drie niveaus. Deze matrices zijn opgenomen in de afzonderlijke programma-onderbouwingen van de vt, dt en Ad. De student is in staat, bij het afronden van de bachelor, acht competenties op niveau 3 integraal en zelfsturend toe te passen. Alleen voor competentie 4 wordt niveau twee als eindniveau van de bachelor beschouwd. De opleiding is van oordeel dat de beginnende facility manager deze competentie verder ontwikkelt in 'real life cases'.

De competenties zijn aan de kernvakgebieden van de HEO-standaard gekoppeld, die samen de Body of Knowledge (BoK) vormen. De vaardigheden (Skills), worden door middel van flankerend onderwijs aangeboden en vervolgens geïntegreerd met de BoK(S). Door de relatie met de Dublin descriptoren is internationaal vergelijkbaar mogelijk.

Met onderwijspartners in het LOOFD is de profilering op landelijk niveau geactualiseerd. Het in 2017 geactualiseerde profiel wordt in 2019 in gebruik genomen. Voor de profilering op Haags niveau worden inzichten vanuit internationaal perspectief via contacten met EuroFM (het internationale platform voor de facilitaire branche en FM-opleidingen) benut. Op lokaal niveau worden de inzichten uit contacten met de stichting Alumni FM HHS en de WVC meegenomen. De studievereniging Facilitas en de Opleidingscommissie FM leveren tevens input voor het Opleidingsbeleidsplan FM. De leden van de WVC brengen advies uit op voorgenomen aanpassingen en valideren de inhoud en het niveau van het programma door bijvoorbeeld presentaties bij te wonen en deelname aan kalibreersessies van afstudeerwerk. Met de implementatie van het nieuwe LOOFD-kader per 2019 zullen toename van flexibilisering van de programma's en inbedding van technologie in FM in de programma's meegenomen worden. Deze flexibilisering en inbedding van actualiteit in het programma is naar het oordeel van de WVC ook nodig om mee te bewegen met de veranderende arbeidsmarkt.

Internationalisering

De Haagse visie op internationalisering luidt: *"de Haagse FM'er heeft kennis van internationale trends en ontwikkelingen, beschikt over een internationale blik en is in staat om in een internationale omgeving te werken"*. De opleiding hanteert het uitgangspunt dat elke FM-student in een dynamische mondiale context waarde kan toevoegen. In elk programma wordt substantieel aandacht besteed aan FM in een internationale context ten aanzien van alle competenties tot niveau 2-3 voor de vt, niveau 2 voor de dt en niveau 1 voor Ad.

Onderzoekend vermogen

Om, zoals geformuleerd in de opleidingsvisie-FM, verantwoordelijk, ondernemend en vanuit kritisch denken toegevoegde waarde te kunnen creëren als facility professional, is het kunnen verrichten van praktijkgericht onderzoek een voorwaarde.

De opleiding heeft hiervoor haar visie op onderzoekend vermogen geformuleerd: "*de pas afgestudeerde FM-er heeft als startbekwame beroepsbeoefenaar het onderzoekend vermogen om langs weg van reflectie en evidence based practice tot verbetering of ontwikkeling van processen, producten en diensten te komen en daarmee bij te dragen aan haar beroepspraktijk*". Onderzoekend vermogen in de programma's van de vt- en dt-bachelorvarianten leidt ertoe studenten in staat te stellen bij voltooiing van hun studie zelfsturend een complex praktijkgericht onderzoek uit te voeren met integratie van alle competenties op niveau 3.

Associate degree

De opleiding heeft een hoge mate van consistentie en herkenbaarheid in profilering, visie, structuur en inhoud van haar programma's aangebracht. De Ad onderscheidt zich op een aantal vlakken van de FM-bachelor, met name het te bereiken eindniveau verschilt. De Ad'er zal hierdoor met name op operationeel tot tactisch niveau functies uitoefenen in de beroepspraktijk, zoals de functie van facilitair coördinator. In tegenstelling tot de bachelor leidt de Ad niet op tot een FM-er die opereert op strategisch niveau.

De Ad heeft als doelgroep werkenden die zich hiernaast willen ontwikkelen in Facility Management. Daarom wordt FM Ad in deeltijd aangeboden. De studenten dienen hierdoor zeer zelfstandig te kunnen studeren. Studenten ontwikkelen die zelfstandige en professionele houding snel door de intensieve begeleiding van docenten gericht op 'leren leren'. Naast de studie zijn de studenten werkzaam, bij voorkeur in de facilitaire praktijk of met minimaal toegang tot de facilitaire praktijk.

Beoogde leerresultaten en eindkwalificaties

De Ad hanteert de competenties van het LOOFD én van het kwalificatiedossier van de facilitair dienstverlener (Stichting samenwerking Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven (SBB)). Het verschil met de bachelor is dat de opbouw van de Ad voorziet in twee niveaus. De student is bij het afronden van de Ad opgeleid tot niveau 2 van zeven competenties. Voor competenties zes: "*Het kennen van interne processen en bijbehorende financiële en juridische processen*" geldt wel dat, door de profilering op de bedrijfskundige aspecten van FM, minder aandacht aan juridische aspecten wordt besteed. Ook in de Ad zijn de competenties gekoppeld aan de kernvakgebieden van de HEO-standaard, die samen de BoK vormen. De Skills worden door middel van flankerend onderwijs aangeboden en geïntegreerd met de BoK in projecten.

Om internationale vergelijking mogelijk te maken zijn de normen gerelateerd aan het European Qualifications Framework (EQF). Dit leidt tot een *Dublin descriptors 'short cycle'* voor internationale vergelijking. Aan het EQF is het nationale raamwerk *The Netherlands Qualifications Framework (NLQF)* gekoppeld. In dit NLQF is de Ad met eindniveau 5 gepositioneerd tussen mbo-4 op niveau 4 en het hbo-bachelorniveau 6.

Onderzoekend vermogen

Onderzoekend vermogen neemt ook in de Ad een belangrijke plaats in. De visie op onderzoek en de vier onderzoekscomponenten, i) het aanleren van een onderzoekende houding, ii) kennis van onderzoeksmethodieken, iii) het leren doorlopen van de onderzoekscyclus en iv) zelfstandig onderzoek kunnen uitvoeren, van de bachelor zijn ook voor de Ad van toepassing. Binnen de Ad is eveneens sprake van het leren doorlopen van de onderzoekscyclus, echter met een geringere complexiteit: tot maximaal competentieniveau 2.

Weging en Oordeel

Bachelor

Het panel constateert dat de opleiding een visie heeft en zich duidelijk profileert waarmee ze zich onderscheidt van andere FM-opleidingen in het land. Bijvoorbeeld op het gebied van de WIN-thema's en de diverse opleidingsvarianten. Echter, voor het panel, als ook voor de WVC, is het onvoldoende duidelijk waar de opleiding over vijf jaar wil zijn en hoe zich dat verhoudt tot ontwikkelingen in het vakgebied/werkveld. Het panel concludeert dat de beoogde leerresultaten i) zodanig zijn geformuleerd dat zij aantoonbaar het vereiste (bachelor)niveau weerspiegelen, ii) voldoende specifiek zijn, iii) inhoudelijk aansluiten op de eisen van het beroep en iv) zijn gevalideerd door het werkveld. Het panel beoordeelt standaard 1 als '**voldoende**' voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant.

Associate degree

In overweging nemende dat de opleiding i) een heldere visie heeft op het beroep waarvoor ze opleidt, ii) blijkt geeft van haar regionale positionering maar ook iii) de beoogde leerresultaten verder moet concretiseren en expliciteren en iv) de WIN-thema's verder en sterker ingebed in de opleiding mogen terugkomen komt het panel tot het oordeel '**voldoende**'.

4.2. Programma

Standaard 2: Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Toelichting NVAO: Het programma sluit aan bij de actuele (internationale) ontwikkelingen, eisen en verwachtingen in het beroepenveld en in het vakgebied. Academische vaardigheden en/of onderzoeks- en/of beroepsgerichte competenties krijgen invulling op een wijze die past bij de oriëntatie en het niveau van de opleiding.

Bevindingen

Bachelor en Associate degree

Het panel stelt vast dat meerdere docenten vanuit het FM-team deelnemen aan lectoraten binnen en buiten de HHS. Een aantal van de opdrachten van vt- en dt-studenten sluit concreet aan op het onderzoek van docenten. Zo is er langdurig onderzoek naar hygiëne en schoonmaak in Penitentiaire Inrichtingen gedaan in het kader van het lectoraat Ruimtelijke Omgeving en de gebruiker in samenwerking met de Hanzehogeschool maar ook in de HHS lectoraten Energy Transition, Grootstedelijke Ontwikkeling en Inclusive Education. Door de deelname aan de Research Network Group (RNG) van EuroFM beschikt de opleiding ook over een stevige positie in het internationale FM-onderzoeksveld.

De opleiding hanteert voor praktijkgericht onderzoek in de FM-programma's de volgende componenten:

- Het aanleren van een onderzoekende houding (jr. 1 en 2);
- Kennis van onderzoeksmethoden (jr. 1 en 2);
- Het leren doorlopen van de onderzoekscyclus (jr. 1 t/m jr. 3);
- Zelfstandig onderzoek kunnen uitvoeren (jr. 4).

Studenten leren zo de onderzoekscyclus te begrijpen en toe te passen door elke keer stap voor stap de onderzoekscyclus te doorlopen in verschillende toegepaste beroepscontexten. Een passende methodiek, aldus het panel.

In de vaardighedenlijn zijn de onderzoeksvaardigheden ingebed. Vanaf jaar 1 starten de vt-, dt- en Ad-programma hiermee. Onderzoek is hierbij gerelateerd aan de projectcontexten van vt-jaar 1 en 2. In de tweedejaarsstage voert de student een cultuuronderzoek uit. Hierdoor komt de student meerdere malen, begeleid, tot een beroepsproduct op grond van theoretische en praktische kennis, met gebruik van literatuur en informatie vanuit de onderzoekscontext. Dit leidt tot beroepsproducten in de vorm van bijvoorbeeld een adviesrapport met herleidbare, geldige conclusies en aanbevelingen met daaraan gekoppeld een implementatieplan. In de vt-stage in jaar 3 kan de student dit al zelfstandiger, zonder intensieve begeleiding, toepassen in een meer complexe context. In jaar 4 doorlopen de vt- en dt-student de gehele onderzoekscyclus zelfsturend door uitvoering van een complex afstudeeronderzoek in de beroepspraktijk. Het panel vindt dit een mooie, logische opbouw van de onderzoeksvaardigheden binnen de bachelorprogramma's en kan dit verder versterken door het inzetten van de diverse lectoraten.

Binnen de Ad staat het begrip onderzoek en het verrichten van eenvoudig onderzoek met begeleiding meer centraal dan het zelfstandig kunnen verrichten van onderzoek. Het panel vindt dit passend voor de Ad maar mist de integrale inbedding van de onderzoekslijn hierin.

Internationalisering

De opleiding maakt al jaren deel uit van EuroFM, het internationale platform voor de facilitaire branche en FM-opleidingen, met jaarlijks meerdere bijeenkomsten voor kennisontwikkelingen en –circulatie en organiseren van activiteiten voor studenten.

Hiernaast onderhoudt de opleiding contact met de *Education Network Group (ENG)*, *Research Network Group (RNG)* en de *Practice Network Group (PNG)* waarin de verschillende FM-landvertegenwoordigers zitting hebben. De opleiding stelt zich ook op de hoogte van ontwikkelingen bij *the International Facility Management Association (IFMA)*. Kennis van nieuwe internationale trends, ontwikkelingen en onderzoeken op het gebied van FM is door deelname aan deze netwerken gegarandeerd. De vertaling van deze kennis naar de diverse onderwijsprogramma's kan effectiever oordeelt zowel de WVC als het panel.

Weging en Oordeel

Bachelor en Associate degree

Het panel oordeelt dat de inhoud van de programma's, mede door de inzet van de WVC, actueel is. Wel zou de opleiding efficiënter kunnen anticiperen op ontwikkelingen in de (internationale) beroepspraktijk. Onderzoek is uitgewerkt in lijn met wat de beoogde leerresultaten veronderstellen maar zou, mede door de verbindingen met de diverse lectoraten, verder versterkt kunnen worden in zowel de bachelorprogramma's als in de Associate degree. Het panel beoordeelt Standaard 2 als '**voldoende**' voor zowel de bachelorprogramma's als voor de Associate degree.

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Toelichting NVAO: De leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.

Bevindingen

Bachelor

De verticale en horizontale samenhang in het programma bereikt de opleiding door indeling van tijd, leerlijnen, keuze van thema's, werkvormen en onderwijskundige uitgangspunten. Het panel stelt vast het onderwijs wordt aangeboden in vier perioden van 10 weken. In iedere periode staat een facilitair thema centraal en komen de conceptuele lijnen, vaardighedenlijnen en Persoonlijke Ontwikkelingsleerlijn (PO-lijn) aan bod, die vervolgens in het project worden geïntegreerd. In het Onderwijsleerplan (OLP) beschrijft de opleiding welke toetsvorm, welke weging en welke competentie bij elke onderwijseenheid horen. In de studiehandleiding is per onderwijseenheid aangegeven hoe de beroepstaken zijn uitgewerkt naar leerdoelen en wordt het niveau aangegeven van de te ontwikkelen competenties. Hiermee borgt de opleiding dat de eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Voltijd

FM onderscheidt zich door een sterke focus op de beroepspraktijk. Dit bedt de opleiding structureel in binnen het studieprogramma. In het voltijd programma zijn in jaar 1 20 studiepunten (projecten), in jaar 2 30 studiepunten (projecten en stage), in jaar 3 30 studiepunten (stage) en in jaar 4 30 studiepunten (afstudeerstage) te behalen. De studenten voeren in jaar 1 en 2 zeven aan de beroepspraktijk ontleende projecten uit die gebaseerd zijn op de realistische vraagstukken waarbij elke project toewerkt naar de oplevering van een beroepsproduct. De student komt vanaf jaar 2 in aanraking met de beroepspraktijk via stages. Het hoofddoel van de stages is om de student ervaring op te laten doen met facilitaire werkzaamheden in de beroepspraktijk. Zo kan de student conceptuele kennis toepassen in een praktijksituatie en nieuwe kennis en vaardigheden verwerven. Het panel begrijpt de keuzes van de opleiding maar onderschrijft de mening van studenten en werkveldcommissie dat duurzaamheid en bedrijfskunde nog sterker benadrukt kunnen worden in het programma.

Deeltijd

Vanaf 2015-2016 voert FM samen met de opleidingen HRM en Communicatie (red. de opleiding Communicatie kent geen deeltijdvariant meer) een deel van de major van het programma uit. Deze drie opleidingen hanteren de kernvakgebieden van de HEO-standaard waardoor dit mogelijk is. Deze samenwerking bevordert het interdisciplinair werken en leert studenten over hun beroepsgrenzen heen te kijken en een integrale werkhouding te hanteren.

Bij het ontwerp is uitgegaan van een student met een relevante werkkring. Dit houdt in dat de verwerking en toepassing van kennis zoveel mogelijk plaatsvindt binnen de eigen beroepscontext door middel van praktijkopdrachten. De BoK is nagenoeg gelijk aan de vt-bachelor en heeft dezelfde conceptuele leerlijnen. Anders dan bij de vt zijn de Ruimte en Infra (R&I) en Mens en Organisatie (M&O) leerlijnen, mede door de al aanwezige basiskennis van de dt-student, aanwezig in jaar 1 en 2. Ten aanzien van het ontwikkelen van vaardigheden en houding wijkt de dt-variant af van de vt-variant vanwege de reeds opgedane ervaring van de student in de eigen werkpraktijk. Zo leert de student eerst op een verantwoorde wijze informatie te verzamelen en vervolgens wordt een methode/structuur aangereikt waarmee informatie in de praktijk doelgericht en succesvol kan worden ingezet. Hiermee komt de kwaliteit van het handelen zelf aan de orde mede vanuit een internationaal perspectief. In jaar drie is er aandacht voor beleidsontwikkeling, vanwege het feit dat dt-studenten zich verder en op hbo-bachelorniveau bekwamen in een al gekozen professie. Dit komt expliciet tot uitdrukking in het daadwerkelijk in staat zijn tot beleidsvorming op het eigen vakgebied en binnen een gegeven context.

Het panel is uitgesproken positief over het gekozen ontwerp voor de deeltijdopleiding en ziet de meerwaarde van de samenwerking met de HRM-opleiding. Deze meerwaarde is tijdens de audit bevestigd door de gesproken dt-studenten. De student gaat hier van begeleid tot zelfsturend. In jaar 1 worden de praktijkopdrachten per blok, in kleine eenheden, aangeboden. In jaar 2 en 3 vindt het toepassen van kennis uit de diverse leerlijnen integraal plaats. Dit mondt uit in het zelfstandig afstuderen binnen de eigen organisatie.

Minoren

Het eerste semester van jaar 4 bevat een minorruimte van 30 studiepunten. Studenten kunnen ook buiten de opleiding, instelling of in het buitenland minoren volgen. Het overgrote deel van de studenten kiest voor het FM-minoraanbod: i) FM & Business, ii) FM & Events, iii) FM & Real Estate en iv) FM & Procurement. De minoren bieden een verdieping in de afzonderlijke kennisgebieden R&I, M&O en Business tot competentieniveau 3. De minor Procurement heeft een focus op inkoopprocessen (Business) en de minor Events op Services (M&O). Het panel heeft op de audit waargenomen dat de minoren een sterk beroepsgerichte aanpak hebben, gebaseerd op een praktijkcase en dat deze veelal in (interdisciplinaire) samenwerking met externe partners worden uitgevoerd. Bij de minoren Events, Procurement en Real Estate ontvangen studenten een certificaat van de externe partners, respectievelijk: CLC, Nevi1 en NeVaP.

Associate degree

Het panel leest dat binnen jaar 1 van de Ad de breedte van het facilitaire werkveld centraal staat. Jaar 2 is verdiepend van karakter en richt zich op de meerwaarde van Facility Management. Evenals de bachelor focust de Ad zich op de drie kennisgebieden: M&O, R&I en Business. Deze kennisgebieden komen bij toerbeurt afzonderlijk per onderwijsperiode van 10 weken aan bod, zowel in jaar 1 als in jaar 2. In jaar 1 ligt de nadruk op de verwerving van competentieniveau 1 van de BoKs, in jaar 2 competentieniveau 2. De integratie van de BoKs vindt plaats in de afsluitende onderwijsperiode. Het panel merkt op dat de integratie van de BoKs steviger handen en voeten mag krijgen in de Ad.

Door de herhaling van de conceptuele leerlijnen op verschillende competentieniveaus brengt de opleiding verticale samenhang aan in het programma. De herkenbare structuur, met per periode een deel van de BoKs en een thematisch project, maakt het programma horizontaal samenhangend. De persoonlijke ontwikkelingslijn met daarin de Persoonlijke Loopbaanbegeleiding (SLB) draagt hier aan bij. De tijdens de audit gesproken Ad-studenten gaven aan tevreden te zijn over de inhoud van het programma. Wel zijn zij van mening dat, bij doorstroom naar de bachelor, ze een vakinhoudelijke achterstand hebben ten opzichte van de bachelorstudenten. De opleiding ondervangt dit door het aanbieden van een schakelprogramma, in de praktijk blijkt uit de gesprekken met studenten dat dit pittig is qua studiebelasting.

Weging en Oordeel

Bachelor voltijd

De inhoud van het programma is dekkend voor de beoogde leerresultaten, de programmaonderdelen zijn samenhangend en er is een goede balans tussen de theorie- en praktijkcomponent in het programma. De thema's bedrijfskunde en duurzaamheid kunnen nog sterker terug komen in het programma. Het panel komt dan ook tot het oordeel '**voldoende**'.

Bachelor deeltijd

In aansluiting op de voltijd is het panel uitgesproken positief over de samenwerking met de opleiding HRM en de mogelijkheden die het biedt tot interdisciplinair werken. Een sterk punt vindt het panel ook dat de deeltijd beschikt over een 'eigen' programma. Deze meerwaarde, in combinatie met de naadloze aansluiting tussen theorie en praktische toepassing, leidt dit tot het oordeel '**goed**'.

Associate degree

De opleiding biedt een inhoudelijk programma aan, dekkend voor de beoogde leerresultaten, met een sterke focus op de beroepspraktijk. Punten van aandacht behoeven de integraliteit van het programma en de vakinhoudelijke kennis van de studenten ten behoeve van de doorstroom naar de bacheloropleiding. Het panel beoordeelt deze standaard dan ook als **'voldoende'**.

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Toelichting NVAO: De vormgeving van het programma draagt bij aan de realisatie van de beoogde leerresultaten. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten een actieve rol nemen in de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*). De inrichting van de leeromgeving past bij de onderwijsvisie van de instelling.

Bevindingen

Bachelor en Associate degree

Bij de inrichting van het onderwijs heeft de opleiding, naast de overdracht van theorie en toetsing van de BoK, veel aandacht voor het samen met anderen toepassen van kennis en vaardigheden (skills) bij het ontwikkelen en construeren van realistische beroepsproducten. Door de integratie van kennis en vaardigheden beklijft de leerstof beter en zijn studenten in staat competenties te ontwikkelen. Het panel constateert dat studenten zo, in samenwerking met elkaar en het werkveld, leren vanuit een juiste beroepshouding te werken. De hierbij gebruikte opdrachten zijn authentiek; beroepsecht, realistisch en herkenbaar en aangepast aan de actualiteit. Naarmate de studie vordert nemen de projecten in complexiteit toe, net als de zelfstandigheid van de studenten. De dt-bachelor- en Ad-studenten hebben hierin een voorsprong doordat zij (deels) werkzaam zijn in het FM-beroepenveld. De projecten voeren zij dan ook uit in hun eigen bedrijf.

Om de studenten actief met de leerstof aan de slag te laten gaan en uit te dagen gebruikt de opleiding werkvormen die erop gericht zijn om gebruik te maken van hun ervaringen om zodoende nieuwe kennis te kunnen toepassen. Het panel stelt vast dat de opleiding drie werkvormen: i) hoorcolleges, ii) werkgroep en iii) practica gebruikt voor het onderwijs binnen de drie kennislijnen. Ten behoeve van de vaardighedenlijn maakt de opleiding gebruik van diverse werkvormen als werkcolleges, trainingen en workshops. Een door de studenten zeer gewaardeerde werkvorm is de communicatietraining. Deze verbindende training, voor zowel bachelor- als Ad-studenten, wordt georganiseerd door docenten in samenwerking met studievereniging Facilitas op een externe locatie. De in het projectonderwijs gehanteerde werkvormen sluiten aan op de leerdoelen van het project. Deze vormen variëren van hoor-, werkcolleges, werkgroepen en practica tot groepsgewijze begeleiding door een procesbegeleider en simulatie. De PO-leerlijn zet werkgroepen met daarnaast individuele coaching in.

In jaar 1 en 2 voeren studenten zeven, aan de beroepspraktijk gerelateerde, projecten uit. Deze zijn gebaseerd op realistische vraagstukken en werken toe naar de oplevering van een beroepsproduct. Zo rollen de studenten in blok 2 van jaar 1 een serviceconcept uit voor een internationaal pretpark in Nederland en in blok 4 van jaar 2 een 'Wijkschouw' uit in de Gemeente Den Haag. Hiernaast loopt de student in de jaren 2 en 3 stage. In deze praktijkperiode ervaart de student het werken in de facilitaire beroepspraktijk. De student kan zo conceptuele kennis toepassen in een praktijksituatie en nieuwe kennis en vaardigheden verwerven. Het panel vindt dit een goede en passende opzet voor de voltijdvariant.

Het FM-team heeft een visie op persoonlijke ontwikkeling van studenten geformuleerd op basis van inzichten uit literatuur en na onderzoek onder studenten, docenten en FM-professionals onder wie alumni. Het panel constateert dat de implementatie van deze visie plaatsvindt door middel van de persoonlijke ontwikkelingslijn. De werkvormen binnen de lijn variëren van klassikale studieloopbaanbijeekkomsten, procesbegeleiding van projecten en stage in jaar 1 en 2 en zijn contextueel steeds gekoppeld aan andere leerlijnen en werkvormen.

Weging en Oordeel

Bachelor en Associate degree

Het panel is van oordeel dat de programma's dusdanig zijn vormgegeven dat deze studenten de mogelijkheid bieden de beoogde leerresultaten te behalen. De daarvoor toegepaste didactiek en werkvormen sluiten uitstekend aan op de onderwijsvisie en dagen studenten uit actief te participeren in het onderwijs. De fysieke leeromgeving, projecten en stages in de vt-bachelor en het werkplekleren binnen de deeltijd, bevorderen dat studenten een actieve rol nemen in de vormgeving van het eigen leerproces. Het panel beoordeelt standaard 4 als **'goed'**.

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Toelichting NVAO: De gehanteerde toelatingseisen zijn realistisch met het oog op de beoogde leerresultaten.

Bevindingen***Bachelor en Associate degree***

Het panel stelt vast dat de opleiding voor een diverse doelgroepen toegankelijk is en de instroomeisen per doelgroep formuleert. In samenwerking met studenten organiseert het team voorlichting en organiseert het diverse kennismakingsmomenten.

Studenten FM stromen in vanuit verschillende vooropleidingen. Havo of vwo-achtergrond studenten met het profiel Economie & Management sluiten goed aan en bij andere profielen is het vak Economie of Management & Organisatie een vereiste. Bij het profiel Cultuur & Maatschappij op havo-niveau is daar het vak Wiskunde A of B aan toegevoegd vanwege de bedrijfskundige profilering. Ook het mbo-4 diploma biedt toegang tot de opleiding. De mbo-4 opleidingen Facilitaire dienstverlening of Horecaondernemer sluiten, vanwege het economische profiel, goed aan. Deze instroomeisen gelden voor zowel de vt- en dt-bachelor en de Ad. De dt-bachelor stelt daarnaast als extra ingangseis dat de student werkzaam is in een facilitaire omgeving voor minimaal 24 uur per week en beschikt over minimaal twee jaar werkervaring. De instromende Ad-student werkt bij voorkeur in, of heeft toegang tot, een facilitaire werkomgeving.

In samenwerking met studievereniging Facilitas en een studenten PR-team organiseert de opleiding meerdere oriëntatie-en keuzeactiviteiten. Op open dagen maakt de opleiding al persoonlijk kennis met de student en verzorgt ze presentaties over de programma's. Potentiële studenten hebben ook de mogelijkheid tot proefstuderen, meelopen en het volgen van het pré-hbo-traject. Na aanmelding nodigt de opleiding de student uit voor een 'meet and match' kennismakingsactiviteit en wordt de hogeschool-intakeprocedure doorlopen. Hierin leert elke aanstaande student de leeromgeving van FM al voor de zomer kennen. Uit evaluaties en de tijdens de audit gesproken studenten concludeert het panel dat de opleiding goed werkende instroomactiviteiten organiseert. De mbo-studenten zijn vooral zeer content over het pré-hbo-traject dat wordt georganiseerd voor mbo-studenten Facilitaire Dienstverlening (van het Albeda College, ROC Midden Nederland, Mondriaan Onderwijsgroep, ROC Horizon College, mbo Rijnland en Zadkine) die een hbo-vervolgstudie FM ambiëren. Het doel van dit pré-hbo-traject is om de keten mbo-hbo zo sterk mogelijk te maken en voor studenten de overgang van mbo naar hbo soepel te laten verlopen. Het traject bevat drie thema's: i) de toekomst van FM, ii) FM in business en iii) onderzoeken in de FM-beroepspraktijk. Hierin komen theorie en vaardigheden op hbo-bachelorniveau aan bod in de vorm van businessvakken, services-management, studie-, onderzoeks- en managementvaardigheden. Het panel constateert dat potentiële studenten via allerlei wegen, goed geïnformeerd en gestructureerd en in elke opleidingsvariant, aan de opleiding Facility Management kunnen beginnen.

Facilitas organiseert in samenwerking met de opleiding de introductiedagen met een inhoudelijk programma en ruimte voor vertier. Doel is community-vorming vanaf de eerste dag, omdat de opleiding overtuigd is dat onderlinge binding leidt tot meer studieplezier en tot betere prestaties. Indien studenten meer hulp nodig hebben kunnen zij zich ook wenden tot de studievereniging voor tutoring. Het panel is onder de indruk van de positie die de studievereniging Facilitas inneemt binnen de opleiding en de meerwaarde die zij biedt/heeft voor de instromende studenten.

Doorstroom Ad – dt-bachelor

Om de aansluiting van Ad op de dt-bachelor te optimaliseren is in 2017-2018 de aansluiting herzien. Op basis van een analyse van het programma en gesprekken met studenten Ad die na het behalen van de Ad hun studie op bachelorniveau vervolgden, is een schakelprogramma ontwikkeld. Dit bevat een tweetal modules, 'Strategisch Management en Real Estate' en 'FM-investeringen en Financiën', elk voor vijf studiepunten. Na het behalen van deze modules en het behalen van de Ad kan de student rechtstreeks instromen in het derde studiejaar van de dt-bachelor.

Weging en Oordeel

Bachelor en Associate degree

In overweging nemende dat de opleiding i) nadrukkelijk rekening houdt met verschillende vooropleidingen, ii) goede, diverse en degelijk voorlichting organiseert (in samenwerking met Facilitas) en iii) afstemt met het mbo in de regio over een doorlopende leerlijn komt het panel tot het oordeel '**goed**'.

4.3. Personeel

Standaard 6: Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Toelichting NVAO: De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen. Het personeelsbeleid draagt daar aan bij. Er is voldoende personeel beschikbaar om de opleiding te verzorgen en de studenten te begeleiden.

Bevindingen

Bachelor en Associate degree

Gedurende de auditdagen heeft het panel vastgesteld dat de opleiding Facility Management beschikt over een energiek, bevlogen en hecht team. Dit team is zelf opgeleid in Facility Management of afkomstig uit de beroepspraktijk en werkt structureel samen met de FM-beroepspraktijk, onderwijs- en onderzoekspartners. Hierdoor integreert de opleiding relevante beroeps- en maatschappelijke ontwikkelingen in het onderwijs. De opleiding kenmerkt het team door de woorden 'verbinding', 'eigenaarschap' en 'verantwoordelijkheid', het panel kan zich, na de auditdagen, goed vinden in deze bewoordingen. Het team ontwikkelt zich op basis van actualiteiten in het werkveld, didactische bekwaamheden en op het gebied van onderzoek.

Tijdens de interne audit in 2014 constateerde het panel dat de cultuur binnen het team onvoldoende open was. Nu, na aanpassingen van het studie- en docentenlandschap, is de interactie met studenten en tussen docenten onderling verhoogd. Het team werkt hierbij bewust naar een professionele gedragcultuur, waarbij het geven van feedback aan elkaar normaal wordt gevonden. Het FM-team ontwikkelt zich als een resultaatverantwoordelijk team met een sterke kwaliteitscultuur. De studenten zijn zeer tevreden over het docententeam, constateert het panel. 'Vakinhoudelijk', 'bereikbaar' en 'betrokken' is een aantal, tijdens de audit vernomen, termen.

Alle FM-docenten beschikken over basiskwalificatie didactische bekwaamheid (BDB) of basiskwalificatie onderwijs (BKO). De toetsdeskundigheid neemt toe door het volgen van de basis- of seniorkwalificatie Examinering (BKE-, SKE-certificering). Het panel constateert dat onder andere de voorzitter en een lid van de toetscommissie SKE-gecertificeerd zijn. Het panel vindt het aantal BKE/SKE gecertificeerden nog aan de magere kant en benadrukt het belang van deze certificering. Binnen het team beschikken meerdere docenten over minimaal Cambridge English, level C-1 voor het kunnen verzorgen van goed onderwijs in een internationale setting. Het FM-team bezoekt structureel beurzen en congressen, neemt deel aan symposia en bestudeert vakliteratuur. Op Faculteits- en HHS-niveau neemt FM deel aan meerdere leernetwerken omtrent 'studiesucces' en 'afstudeerproces'.

De omvang van het FM-team hangt samen met het aantal studenten. Voor FM geldt de ratio 1:22. Het team kan hierdoor goed persoonlijke aandacht schenken aan elke student. Vanaf 2016 monitort de opleiding de expertise van de teamleden op kwaliteit en ambitie in relatie tot de programma-inhoud om zo eventuele kwetsbaarheden in kwaliteit en/of capaciteit tijdig inzichtelijk te hebben.

Weging en Oordeel

Bachelor en Associate degree

Uit een door de opleiding verstrekt overzicht van kwalificaties van het docentencorps blijkt een dekking van deskundigheden die nodig is om het programma te verzorgen. Deze kwalificaties, en met name de actuele vakkennis van docenten en wisselwerking met het werkveld blijken eveneens uit het docentengesprek tijdens de audit. De studenten bevestigen dit en zijn tevreden over de didactische en coachende kwaliteiten van hun docenten.

De docenten zijn zeer geïmmiteerd aan het gehele programma en werken als team goed samen, '*FM-team: Community*'. Binnen het team heerst een professionaliseringscultuur ('Leven-lang-leren'), zowel individueel, maar zeker ook in teamverband. Het panel vindt wel dat de opleiding meer prioriteit moet geven aan het aantal BKE/SKE gecertificeerde docenten. Ondanks dit aandachtspunt, waar de opleiding reeds hard aan werkt, komt het panel tot het oordeel '**goed**' door het hechte, vakbekwame docententeam.

4.4. Voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Toelichting NVAO: De huisvesting van de opleiding en de voorzieningen passen bij de beoogde leerresultaten en de onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Bachelor en Associate degree

Sinds 2017 beschikt de opleiding FM over een eigen modern studie- en docentenlandschap (FM-terras). Het panel constateert dat dit volledig in lijn is met de didactische visie en het mogelijk maakt om een diversiteit aan werkvormen en interactiemomenten, formeel en informeel, te organiseren. FM maakt hiermee haar ambitie waar om een lerende onderwijsgemeenschap te zijn.

Het FM-terras is de centrale ontmoetingsplaats met een mix van voorzieningen om elkaar te ontmoeten, samen te werken of een evenement te organiseren. Het studielandschap is uitgebreid en biedt, in lijn met de verschillende werk- en begeleidingsvormen in het programma, samenwerkingsplekken, beschutte ruimtes om geconcentreerd te kunnen studeren en instructie of presentatieruimte. De ruimte is flexibel in te richten en daarom geschikt voor evenementen, trainingen en workshops. Voor intercollegiaal overleg, projectbegeleiding en studievoortgangsgesprekken zijn er spreek- en overlegkamers. De docenten beschikken over 'on-stage' werkplekken waar studenten altijd kunnen binnenlopen, en 'off-stage' ruimte voor concentratiewerk. Gedurende de audit gaven zowel de docenten als de studenten aan deze 'on-/off-stage' als zeer prettig te ervaren.

Studenten en docenten geven aan dat de IT-voorzieningen op peil zijn, er zijn beeldschermen en aansluitpunten voor laptops in de gehele FM studie- en werkomgeving, de lokalen beschikken over smartboards en de spreekkamers over beamers. De wifi-voorziening is, ondanks de in 2017 doorgevoerde verbetering, een heikel punt.

Het panel heeft tijdens de rondleiding geconstateerd dat de opleiding naast de opleidingsspecifieke voorzieningen ook gebruik maakt van HHS multifunctionele onderwijsruimtes zoals de Playground en de Speakers Corner en de uitstekend geoutilleerde hogeschoolbibliotheek, die beschikt over een ruim assortiment leermiddelen, zowel digitaal als hardcopy.

Weging en Oordeel

Bachelor en Associate degree

Het panel oordeelt dat de huisvesting en materiële voorzieningen, ondanks de soms moeizame ICT ondersteuning, de basiskwaliteit overstijgen. De huisvesting is namelijk zodanig goed ingericht dat deze het gekozen didactisch onderwijsconcept faciliteert, de bibliotheek is uitstekend geoutilleerd, studenten beschikken over voldoende werkplekken en de fysieke studieomgeving wordt als prettig en stimulerend ervaren door zowel de docenten als de studenten. Het panel komt dan ook tot het oordeel '**goed**'.

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Toelichting NVAO: Studenten ontvangen een passende begeleiding (ook in het geval van een functiebeperking). De informatievoorziening van de opleiding is adequaat.

Bevindingen

Bachelor en Associate degree

Informatievoorziening

De opleiding maakt gebruik van de HHS-systemen voor informatievoorziening. Voor studenten zijn meerdere informatiesystemen beschikbaar zoals onder andere:

- Studentenportal (studiegidsen, roosterinformatie);
- Blackboard (informatie over de onderwijseenheden);
- OSIRIS (toetsregistratiesysteem);
- OnStage (digitale toegang voor studenten, docentbegeleiders en begeleiders uit de beroepspraktijk om documenten te delen, feedback te geven, te evalueren en beoordelingen in te voeren).

Naast alle digitale middelen is persoonlijk contact van belang. De opleiding faciliteert dit door middel van de frontdesk. Het ankerpunt waar de student, medewerker of gast terecht kan en vragen beantwoord worden. Het studie- en docentenlandschap gebruikt de opleiding ook voor extra bijeenkomsten rondom onderwerpen zoals de stage en de afstudeerfase. De tijdens de audit gesproken studenten zijn tevreden over de informatievoorziening. De Ad-studenten gaven aan de informatievoorziening omtrent de overstap naar de bachelor eerder zou moeten plaatsvinden in het 2de jaar van de Ad.

De roostering is HHS-breed al jaren een punt van ontevredenheid wegens late beschikbaarheid en het grote aantal wijzigingen. Daarom participeert de opleiding in het per 2017-2018 gestarte hogeschoolbrede roosterproject met leden van het managementteam en studenten uit de opleidingscommissie (OC). (Overigens laat de NSE-score al een positieve ontwikkeling zien, 2,8 in 2013 naar 3,3 in 2017.) De opleiding beoogt hiermee tot een jaarrooster te komen dat zich kenmerkt door een duidelijke structuur met uitsluitend minieme veranderingen. De OC-FM-studenten constateren, op basis van een enquête onder eerstejaars studenten, dat dit initiatief op een positief draagvlak kan rekenen.

In het auditgesprek met studenten gaven zij aan dat de toetsresultaten niet altijd conform de afspraken in OSIRIS staan. Ook wensen studenten beter/tijdiger geïnformeerd te worden over de uitkomsten van de verschillende evaluaties en welke acties ondernomen zijn of worden. Het panel concludeert, mede op basis van het gesprek met de OC, dat de opleiding stappen zet om de terugkoppeling structureel te verbeteren door email en portal in te zetten en de OC een rol te laten vullen. Dit lijkt het panel een adequate aanpak.

Studiebegeleiding

De opleiding streeft ernaar studieloopbaanbegeleiding 'op maat' aan te bieden, waarbij de maat enerzijds bepaald wordt door de student en anderzijds door de studieloopbaanbegeleider. In de propedeuse ligt het accent vooral op preventie van- en ondersteuning bij studieproblemen. De SLB-er stimuleert studenten in de studievoortgang en fungeert hierbij als klankbord.

Gedurende de voortgangsgesprekken reflecteert de student op studiehouding- en voortgang en wordt hij zo nodig geconfronteerd met eigen gedrag. Binnen de hoofdfase ligt het accent op het signaleren van studievoortgangsproblemen, het plannen van de studie en de toekomstige uitoefening van beroep. De SLB-er begeleidt hierin bij keuzes omtrent stages, minors en afstuderen. Door middel van procesverslag gekoppeld aan de toetsing van de stage van jaar 3 en een persoonlijke reflectie gekoppeld aan het afstudeerrapport loopt de persoonlijke ontwikkelingslijn door tot de voltooiing van de bachelor.

Deze lijn is geborgd in het programma van jaar 1 tot en met het afstuderen en komt tot uiting in de competenties 8 en 9 op niveau drie. De visie op persoonlijke ontwikkeling stelt de student centraal en baseert de opleiding op vijf kernwoorden: i) Aandacht, ii) Extern perspectief, iii) Inspiratie, iv) Ondersteuning en v) Uitdaging. Voor studenten met een functiebeperking bestaat de HHS-regeling. De student doet, in samenspraak met de decaan, een gemotiveerd verzoek aan de examencommissie met als doel belemmeringen weg te nemen of te beperken en de zelfstandigheid van de student en volwaardige onderwijsparticipatie mogelijk te maken. Deze route geldt ook voor studenten die topprestaties leveren op cultureel- of sportief gebied. Het panel concludeert op basis van het auditgesprek met de studenten dat de gehanteerde SLB-werkwijze gewaardeerd wordt door de FM-student.

Honours

Voor vt-studenten die de propedeuse succesvol afsluiten en een extra uitdaging wensen naar het reguliere programma, is het extra curriculaire FM honours programma een optie. Met dit programma faciliteert de opleiding kwaliteitsverhoging en daagt zij studenten uit een extra verdieping aan te brengen op inhoudelijk en persoonlijk niveau. De focus ligt in dit programma op zelfontplooiing in facilitaire contexten, netwerkontwikkeling en onderzoeksvaardigheden. Succesvolle afronding van dit programma leidt tot extra studiepunten en een diploma-supplement.

Weging en Oordeel

Bachelor en Associate degree

In overweging nemende dat i) de studiebegeleiding in iedere fase van de studie afdoende is belegd, ii) de studiebegeleiding stuurt op het voorkomen van studievertraging, iii) studenten de gehanteerde SLB-werkwijze waarderen, iv) studenten tijdig beschikken over de informatie om de studie te (ver)volgen en v) de opleiding actief bezig is om de roostering constant te verbeteren komt het panel tot het oordeel '**voldoende**'.

4.5. Kwaliteitszorg

Standaard 9: De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Toelichting NVAO: De opleiding organiseert effectieve periodieke feedback die de realisatie van de beoogde leerresultaten ondersteunt. Bij bestaande opleidingen vinden geëigende verbeteringen plaats naar aanleiding van de uitkomsten van de vorige beoordeling. Hierbij worden passende evaluatie- en meetactiviteiten ingezet. De uitkomsten van deze evaluatie vormen aantoonbaar de basis voor ontwikkeling en verbetering. De opleiding legt intern verantwoording af over de bijdrage van de opleiding aan het realiseren van de strategische doelen van de instelling. Kwaliteitszorg verzekert realisatie van de beoogde leerresultaten. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissies, medewerkers, studenten, alumni en het afnemende beroepenveld van de opleiding actief betrokken. De ontwerpprocessen en de erkenning en borging van de kwaliteit van de opleiding zijn in overeenstemming met de ESG. De opleiding publiceert accurate, betrouwbare en voor de doelgroepen goed toegankelijke informatie over de kwaliteit van de opleiding.

Bevindingen

Bachelor en Associate degree

In haar Zelfevaluatie schrijft de opleiding: *"FM brengt de ambitie van de HHS ten aanzien van kwaliteit in de praktijk. Het team spant zich in voor een hoge onderwijskwaliteit en heeft een sterke kwaliteitscultuur door een integrale benadering. Dit komt tot uiting door de samen ontworpen en doorleefde onderwijsvisie. De gerichtheid op verbetering door formeel en informeel de werkzaamheden te willen evalueren toont het onderwijskundig leiderschap van de afzonderlijke teamleden aan."*

Ook haar kwaliteitsbeleid en de visie op kwaliteit beschrijft de opleiding in haar Zelfevaluatie: *"De opleiding FM is een lerende gemeenschap met een sterke kwaliteitscultuur, waarin mensen het verschil maken. De opleiding streeft vanuit beroepstrots naar continue hoge kwaliteit in al haar activiteiten. De basis hiervoor ligt in expertise én gedrag en wordt ondersteund door kwaliteitszorgsysteem met duidelijke afgesproken doelen en te behalen normen"*.

PDCA-cyclus

Naast de PDCA-cyclus van de hogeschool, die meerdere interne en externe verantwoordingsmomenten bevat, heeft de opleiding sinds 2015 een extra PDCA-jaarcyclus toegevoegd. FM toetst haar jaarlijkse voortgang van haar eigen Opleidingsbeleidsplan door middel van de Monitor FM die de elf standaarden van het accreditatiekader bevat. Hiermee heeft de opleiding de overall-kwaliteit in beeld waarop ze actief kan sturen en cyclische input genereert voor het volgende beleidsplan. In deze jaarlijkse cycli evalueert de opleiding onder andere nieuw onderwijs en onderwijs in samenwerking met de beroepspraktijk, zoals stage en afstuderen.

In de studie jaren 1 en 2 vindt in de vt, de dt en de Ad tijdens elke onderwijsperiode structureel overleg plaats met klassenvertegenwoordigers om een indruk te krijgen van wat goed, minder goed gaat of wat bijgestuurd kan of moet worden. De studenten waarderen deze manier van evalueren en roemen de toegevoegde waarde van de klassenvertegenwoordigers. Ook de docenten, toetscommissie en afstudeercoördinatoren organiseren teamsessies ten behoeve van onder andere de kwaliteit van toetsing en examinering. De uitkomsten van de schriftelijke evaluaties worden binnen het FM-team door docenten op leerlijnniveau besproken en in plenair kwaliteitsoverleg dat vier keer per jaar wordt ingepland.

In het geval van ingrijpende aanpassingen in het onderwijsleerplan (OLP) of bij onderwijsvernieuwingen raadpleegt de opleiding de WVC. In bijeenkomsten met de WVC wordt structureel aandacht besteed aan de inhoud van het programma. Ook de studenten dragen actief bij aan de kwaliteitsverbetering zoals de klassenvertegenwoordigers en de OC.

Zo wonen de OC-leden gesprekken met de klassenvertegenwoordigers bij en brengen ze kwaliteitsadvies uit aan het managementteam, leveren ze input bij het opstellen van het opleidingsbeleidsplan, denken mee en stemmen in met de Opleidings- en Examenregeling (OER).

De opleiding heeft een gestructureerd kwaliteitssysteem opgetuigd dat gebruikmaakt van het geëigende instrumentarium. Echter – ook tijdens de gesprekken met de verschillende gremia die uitvoering geven aan kwaliteitszorg – wordt niet duidelijk hoe de gebruikte instrumenten afzonderlijk dan wel in samenhang met elkaar systematisch bijdragen aan concrete verbetering. De P, D en C van de PDCA-cyclus worden doorlopen, maar de acties zijn onvoldoende navolgbaar – wat risico's oplevert in termen van impact. Ook de kwaliteitsborging, het opnieuw doorlopen van de cyclus nadat de verbeteracties zijn uitgevoerd, is niet expliciet geoperationaliseerd.

Weging en Oordeel

Bachelor en Associate degree

Het panel stelt vast dat de opleiding de kwaliteitszorgcyclus stelselmatig doorloopt, daarbij de betrokken partijen, waaronder de OC, betreft en communiceert over de kwaliteit van de opleiding naar alle betrokkenen. Het panel constateert dat er desondanks veel ruimte voor verbetering is op het gebied van kwaliteitszorg en oordeelt dan ook '**voldoende**'.

4.6. Toetsing

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De examencommissie oefent haar wettelijke bevoegdheid uit. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Bachelor en Associate degree

Het panel constateert dat de FM-visie op toetsing rechtstreeks is afgeleid van de HHS-toetsvisie. Deze visie, "toetsen geven richting aan het leerproces van de student en maken daar integraal onderdeel van uit", legt de opleiding vast in de toetshandboeken. De student achterhaalt hiermee welke aspecten hij wel of niet beheerst en kan zo zelfstandig richting geven aan zijn leerproces. Een sterk punt vindt het panel dat deze toetsvisie zichtbaar is in het toetsprogramma waarin de opleiding bewuste keuzes maakt voor samenhang van de toetsen per periode door de combinatie van een praktijktoets met ondersteunende kennistoetsen.

Elke module kent een modulecoördinator, die de toetscyclus van een module verzorgt. Deze coördinator is verantwoordelijk voor toetsontwerp, -uitvoering en -analyse. Binnen het domein of het blokoverleg stemmen ze leerdoelen, leeractiviteiten en toetsniveau af met collega's vanuit het principe van afnemende sturing en toenemende complexiteit, zowel per module als per leerjaar. Bij het doorlopen van de toetscyclus hanteert de opleiding het vier-ogenprincipe.

Het panel stelt vast dat de opleiding de leerdoelen, het toetsniveau en de weging vastlegt in een toetsmatrijs, onderdeel van het toetsdossier FM. Elke, voor de studenten via Blackboard toegankelijke, modulebeschrijving bevat een beschrijving van de leerdoelen, leeractiviteiten, toetsniveau, de wijze van toetsing en, bij beroepsproducten, de beoordelingssystematiek. Per module wordt, na de toetsing en beoordeling, inzage voor studenten ingeroosterd om de toetsresultaten te bespreken. Ook evalueert het kwaliteitsoverleg na elke onderwijsperiode de modules, inclusief de toetsing. Zij doet dit op basis van informatie uit het overleg met de klassenvertegenwoordigers, studentenenquêtes, toetsresultaten en verloop en afstemming tijdens de onderwijsperiode.

Examen- en toetscommissie

Er is een examencommissie voor de opleidingen Bedrijfskunde, HRM en FM met leden uit elk van deze opleidingen, een extern lid en een door de Faculteitsdirecteur benoemde voorzitter en ambtelijk secretaris. De examencommissie mandateert de borging van de toetsing aan de toetscommissie FM. Deze bestaat uit drie FM-teamleden waarvan de voorzitter tevens lid is van de examencommissie, lid van het FM-programmateam en aanwezig is bij het kwaliteitsoverleg. Hierdoor borgt de opleiding een brede informatiedeling omtrent toetsing. Het panel stelt vast dat twee toetscommissie-leden SKE-gediplomeerd zijn en hun kennis op peil houden door onder andere congresbezoek, literatuurstudie en uitwisseling van kennis op faculteitsniveau. Per onderwijsperiode koppelt de toetscommissie haar bevindingen terug aan de examencommissie. Jaarlijks rapporteert de toetscommissie in het (college)jaarverslag aan de examencommissie en het managementteam. De examencommissie stelt een jaarverslag op voor het Faculteitsmanagementteam waarna aanpassingen/verbeteractiviteiten kunnen worden afgesproken en verricht én wijst op basis van relevante criteria de examinatoren aan.

Het panel stelt vast dat de toetscommissie een adequate controlecyclus kent op de kwaliteit van toetsing. De commissie controleert schriftelijke toetsen en de beroepsproducten door middel van een checklist op betrouwbaarheid, validiteit en bruikbaarheid. Tevens controleert zij op signalen vanuit de examencommissie, nieuw HHS- of FM-beleid of veranderingen vanuit het LOOFD.

De toetscommissie geeft feedback, geeft gevraagd of ongevraagd advies aan collega's of opleidingsmanagement en treedt als expert op bij de ontwikkeling van toetsen. De toetscommissie ontwikkelt en onderhoudt het toetsbeleid en -visie in de toetshandboeken.

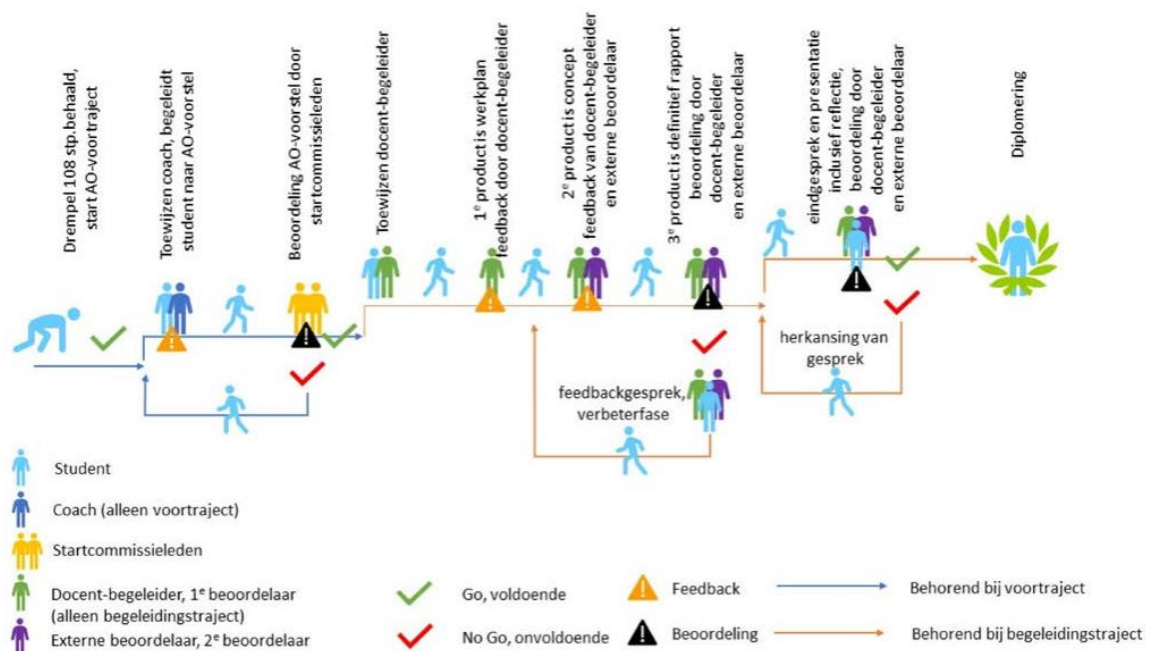
De toetscommissie acteert consequent, proactief en deskundig binnen de opleiding FM naar oordeel van het panel. Tegelijkertijd constateert het panel dat het belang van valide, betrouwbaar en transparant toetsen binnen de opleiding als geheel onvoldoende gedragen wordt, na het gesprek met de toetscommissie. Met name het managementteam en de examencommissie zouden hier, elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid, leiderschap moeten tonen.

De opleiding hanteert sinds 2018 een nieuw beoordelingsformulier o.b.v. rubrics binnen het afstudeertraject van zowel de bachelor- als Ad-variant. Dit is een verbetering ten opzichte van het oude formulier maar leidt wel ertoe dat er weinig feedback wordt toegevoegd aan de beoordeling.

Afstudeertraject bachelor

Het afstuderen bestaat uit (zie ook figuur 1) het uitvoeren van een onderzoek en schrijven van een adviesrapport, een mondeling examen (bestaande uit een presentatie en verdediging) en een reflectie op onderzoek en persoonlijke ontwikkeling. Het afstuderen beslaat een semester en is tweedelig, het voor- en het begeleidingstraject. In het voortraject gaat de student op zoek naar een organisatie waarin het afstuderen zal plaatsvinden wat uitmondt in een afstudeervoorstel (AO-voorstel). Het AO-voorstel wordt door een startcommissie van docenten beoordeeld op een aantal criteria: i) het hbo-bachelorniveau en competenties, ii) de FM-relevantie, iii) het beleidsmatige niveau van de opdracht, iv) de urgentie, de mogelijkheid tot het doen van onderzoek en v) de kwaliteit van de begeleiding. Na een 'GO' start het begeleidingstraject waarbij de student gekoppeld wordt aan een docent-begeleider, die ook functioneert als 1^e beoordelaar. Voordat de student zijn definitieve AO-rapport oplevert heeft hij nog een feedback moment op een conceptversie. Hier levert naast de 1^e beoordelaar ook de 2^e (door de examencommissie aangewezen externe) beoordelaar feedback waarna de student de mogelijkheid heeft dit te verwerken in zijn definitieve AO-rapport. Dit definitieve rapport wordt onafhankelijk beoordeeld en in een intersubjectief overleg besproken. Het mondeling examen en de presentatie worden in gezamenlijkheid door 1^e en 2^e beoordelaar, direct aansluitend op de examenzitting beoordeeld. Naast het rapport komen in dit mondelinge examen ook de persoonlijke ontwikkeling gedurende de studie en de reflectie op het afstudeertraject aan de orde.

Het panel constateert dat de keuze van de opleiding voor deze manier van begeleiden en beoordelen bepaalde risico's met zich meebrengt. De betrouwbaarheid van de beoordeling is onvoldoende geborgd gegeven de verschillen in de aard en de mate van feedback op conceptversies van het adviesrapport. Dit ondanks de kwaliteitseisen die gesteld worden aan (externe) beoordelaars en deelname aan kalibreersessies. Uitgebreide en gedetailleerde feedback op conceptversies kan mogelijk leiden tot verminderde validiteit van de toetsing van het eindniveau. Immers: wordt het (eind)niveau van de student beoordeeld of de wijze waarop feedback is verwerkt?

Figuur 1: Afstudeertraject hbo-bachelor FM

Afstudeertraject Ad

In de laatste onderwijsperiode staat integratie van BoKs centraal in het thema FM en de samenleving. De student verricht in deze periode individueel onderzoek en levert als beroepsproduct een rapportage op. Om te beoordelen of alle competenties op het afsluitende niveau zijn ontwikkeld, wordt er getoetst door de beoordeling van het rapport, de individuele presentatie door de student en het voeren van het eindgesprek. Een tweede afrondende beoordeling is een assessment van het digitale portfolio. De student bouwt deze tijdens de twee studie jaren op in relatie met de persoonlijke ontwikkelingslijn. Het panel stelt vast dat in het OLP Ad zichtbaar is hoeveel studiepunten, welke toetsvorm, weegfactor en welke competenties bij welke onderwijs eenheid horen en dat in de studiehandleidingen per onderwijs eenheid uitgewerkt is hoe de beroepstaken zijn vertaald naar leerdoelen en het niveau van de te ontwikkelen competenties.

De opleiding kalibreert de eindwerken sinds het voorjaar van 2018 met de opleiding FM van de Hogeschool Rotterdam. Naast deze intercollegiale kalibratie met Rotterdam organiseert de opleiding zelf als sinds 2016 kalibreersessies met docenten en externe beoordelaars met als doel afstemming in de wijze van beoordeling van de eindwerken. Het panel vindt deze 'brede' kalibratie een goede ontwikkeling voor het niveau van de opleiding.

Weging en Oordeel

Bachelor

In overweging nemende dat de bacheloropleiding: i) grotendeels een transparant, valide, betrouwbaar toetsbeleid hanteert waarbij soms, na analyse van de toetscommissie, de urgentie van transparant, valide en betrouwbaar toetsen lijkt te ontbreken bij docenten ii) de toetsen en het toetsproces, inclusief het afstuderen, voor studenten transparant zijn, iii) het laatste feedbackmoment en feitelijke beoordelingsmoment binnen het afstuderen inhoudelijk dicht bij elkaar liggen, wat risico's met zich meebrengt, iv) het aantal BKE-/SKE-gediplomeerde vergroot mag worden en v) de examencommissie haar wettelijke taken op een adequate wijze verricht komt het panel tot het oordeel **'voldoende'**.

Associate degree

In overweging nemende dat de Ad-opleiding: i) grotendeels een transparant, valide, betrouwbaar toetsbeleid hanteert waarbij soms de urgentie van transparant, valide en betrouwbaar toetsen lijkt te ontbreken bij docenten ii) het aantal BKE-/SKE-gediplomeerden vergroot mag worden en iii) de examencommissie haar wettelijke taken verricht, komt het panel tot het oordeel '**voldoende**'.

4.7. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Bachelor

Het panel beoordeelde voorafgaand aan de audit zeventien bachelor-eindwerken, twaalf van de voltijd en vijf van de deeltijd variant. Er is bij het panel geen twijfel over het hbo-bachelorniveau en de gehanteerde cesuur van deze eindwerken. De onderzoeksambitie is in gevallen zichtbaar maar de internationale focus alsmede de WIN-thematiek zouden sterker terug mogen komen binnen het eindwerk¹.

Op basis van de bestudeerde eindwerken constateert het panel dat de studenten de structuur en aanwijzingen van de afstudeerhandleiding goed volgen. Het afstudeertraject lijkt weinig ruimte te bieden voor iteraties in het uitvoeren van het onderzoek en/of meer innovatieve onderzoeksvragen. Het panel gaat mee in de observatie van de WVC dat studenten doorgaans kiezen voor kleine en traditionele onderwerpen en meer uitgedaagd mogen worden.

Functioneren in de praktijk

Na afloop van het afstudeertraject evalueren studenten, docenten, opdrachtgevers en externe examinatoren de kwaliteit van onder meer de begeleiding, het afstudeertraject en het bereikte afstudeerniveau. Het panel stelt vast dat opdrachtgevers de Haagse FM-student zien als voldoende hbo-gekwalificeerd om toe te treden tot het werkveld en dat de alumni vinden dat ze voldoende geëquipeerd zijn om het werkveld te betreden. Ook constateert het panel dat de opleiding veel waarde hecht aan haar alumni, ondergebracht in de Stichting FM Alumni Den Haag. Jaarlijks organiseert, in samenwerking met externe partners, de opleiding meerdere netwerkvondens voor alumni met actuele thema's uit de FM-beroepspraktijk. De stichting zet jaarlijks ongeveer 25 vacatures uit bij haar alumni. In het gesprek met het werkveld blijkt dat deze bedrijven zich specifiek richten op de Haagse FM'er vanwege de focus op 'service-elementen', mondigheid, doeners/aanpakkers en het pragmatisme van deze studenten.

Na het afstuderen kunnen studenten een vervolgstudie kiezen. Mogelijke vervolgstudies op hbo-masterniveau zijn: Facility & Real Estate Management (Hogeschool Zuyd, Saxion Hogeschool), Projectmanagement (Hogeschool Utrecht) en op WO-masterniveau: Management, Economics & Consumer Studies (Wageningen University) en Beleid, Communicatie & Organisatie (VU) en Business Information Management (EUR), de laatste twee na het behalen van een pre-mastertraject. De opleiding biedt, vanwege de studentkeuze voor zeer verschillende masters, geen pre-master-traject aan.

Associate degree

Het panel beoordeelde voorafgaand aan de audit vijf Ad-eindwerken. Het panel beoordeelt deze alle als hbo-Ad niveau. Het panel onderschrijft de mening van de studenten dat de opleiding het HBO-5-niveau verder moet uitwerken om inzichtelijker te maken waar de Ad-studenten aan moeten voldoen op HBO-5-niveau. Het panel constateert, op basis van het gesprek tijdens de auditdag, dat het werkveld zeer tevreden is over de afgestudeerde Haagse Ad FM-student.

¹ Vanaf het studiejaar 2015-2016 hanteert de opleiding de huidige visie op profilering. De internationale focus en WIN-thematiek zouden dus vanaf studiejaar 2018-2019 zichtbaar moeten zijn in het eindwerk.

Weging en Oordeel

Bachelor

Het panel vindt dat de studenten met de afstudeerproducten laten zien dat zij de beoogde leerresultaten hebben behaald en constateert dat i) het werkveld zeer te spreken is over de kwaliteit en het functioneren van de alumni ii) de alumni vinden dat de opleiding hen adequaat voorbereidt op de beroepspraktijk. Het panel beoordeelt standaard 11 dan ook als **'voldoende'**.

Associate degree

Ook de Ad-studenten laten zien dat zij, ondanks de weinig expliciete niveaubeschrijving, de beoogde leerresultaten behalen en goed landen in het werkveld. Ook het werkveld is zeer content over de toegevoegde waarde van de Haagse Ad FM-student. Het panel oordeelt dan ook **'voldoende'** voor deze standaard.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Bachelor voltijd

Het panel beoordeelt de standaarden 4, 5, 6 en 7 van de bacheloropleiding Facility Management van De Haagse Hogeschool met een 'goed', de overige standaarden met een 'voldoende'.

Conform de beslisregels van de NVAO komt het eindoordeel over de opleiding daarmee uit op 'voldoende'.

Bachelor deeltijd

Het panel beoordeelt de standaarden 3, 4, 5, 6 en 7 van de bacheloropleiding Facility Management van De Haagse Hogeschool met een 'goed', de overige standaarden met een 'voldoende'.

Conform de beslisregels van de NVAO komt het eindoordeel over de opleiding daarmee uit op 'voldoende'.

Associate degree

Het panel beoordeelt de standaarden 4, 5, 6 en 7 van de Associate degree opleiding Facility Management van De Haagse Hogeschool met een 'goed', de overige standaarden met een 'voldoende'.

Conform de beslisregels van de NVAO komt het eindoordeel over de opleiding daarmee uit op 'voldoende'.

Het panel adviseert de NVAO om de accreditatie van de bacheloropleiding te verlengen en van de Associate degree opleiding te verstrekken.

6. AANBEVELINGEN

Het panel beveelt de opleiding aan om:

- Alert te reageren op actuele thema's in de beroepspraktijk en deze concreet te verbinden aan de opleidingsprogramma's;
- De onderwerpen bedrijfskunde en duurzaamheid nog nadrukkelijker aan bod te laten komen in het curriculum;
- De Ad-opleiding vakinhoudelijk beter aan te laten sluiten op de deeltijd bacheloropleiding;
- De samenhang in het kwaliteitssysteem expliciet te organiseren en de impact van verbeteracties te optimaliseren (bijvoorbeeld door deze SMART te formuleren);
- Het toetsbeleid breed (uit) te dragen waarbij leiderschap getoond wordt door het managementteam en de examencommissie;
- Te bewerkstelligen dat de aard en de mate van feedback op concept afstudeerwerken A) niet substantieel verschilt tussen begeleiders onderling en B) niet leidt tot verminderde validiteit van de beoordeling van het eindniveau;
- Studenten meer uit te dagen (breedte/variëteit/diepgang) met het oog op de onderwerpkeuze van het afstudeeronderzoek.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen De Haagse Hogeschool hbo-bacheloropleiding Facility Management voltijd / deeltijd		
Onderwerpen / Standaarden	Vt	Dt
Beoogde leerresultaten		
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	V	V
Programma		
Standaard 2. Oriëntatie programma	V	V
Standaard 3. Inhoud programma	V	G
Standaard 4. Vormgeving programma	G	G
Standaard 5. Aansluiting programma	G	G
Personeel		
Standaard 6. Kwalificaties personeel	G	G
Voorzieningen		
Standaard 7. Huisvesting en materiele voorzieningen	G	G
Standaard 8. Studiebegeleiding en informatievoorziening	V	V
Kwaliteitszorg		
Standaard 9. Periodiek evalueren	V	V
Toetsing		
Standaard 10. Toetsing	V	V
Gerealiseerde leerresultaten		
Standaard 11. Leerresultaten	V	V
Algemeen eindoordeel		
	V	V

Scoretabel paneloordelen
De Haagse Hogeschool
Associate degree opleiding Facility Management
deeltijd

Onderwerpen / Standaarden	Oordeel
Beoogde leerresultaten	
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	V
Programma	
Standaard 2. Oriëntatie programma	V
Standaard 3. Inhoud programma	V
Standaard 4. Vormgeving programma	G
Standaard 5. Aansluiting programma	G
Personeel	
Standaard 6. Kwalificaties personeel	G
Voorzieningen	
Standaard 7. Huisvesting en materiele voorzieningen	G
Standaard 8. Studiebegeleiding en informatievoorziening	V
Kwaliteitszorg	
Standaard 9. Periodiek evalueren	V
Toetsing	
Standaard 10. Toetsing	V
Gerealiseerde leerresultaten	
Standaard 11. Leerresultaten	V
Algemeen eindoordeel	V

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma Uitgebreide Opleidingsbeoordeling t.b.v. hbo-bacheloropleiding (vt en dt) en Ad-opleiding Facility Management (dt) – De Haagse Hogeschool.

Programma – dag 1 – 8 november 2018

Don. 8 nov.: BACHELOR	Activiteit	Gesprekspartners
8.00 – 8.15	Ontvangst panel in HHS door studenten FM	Studenten Facilitas
8.15 – 8.30	Ontvangst panel in studie- en leeromgeving FM	Faculteits- en opleidingsmanagement
8.30 – 9.00	Vooroverleg panel	
9.00 – 10.00	FM, M&O, HHS Intro: invulling visitatieprogramma & FM-film (10 min)	Faculteits- en opleidingsmanagement incl. kwaliteitscultuur
10.00 – 10.15	Intern overleg panel / bestudering materiaal	
10.15 – 11.15	"Student journey jaar 1 & 2" bachelors vt & dt	Docenten
11.15 - 11.30	Intern overleg panel / bestudering materiaal	
11.30- 12.15	Gesprek met studenten FM vt en dt	Studenten uit verschillende jaren vt en dt
12.15 – 13.00	Lunch en bestudering materialen door panel	
13.00 – 14.00	"Student journey jaar 3 & 4" bachelors vt & dt	Docenten
14.00 – 14.15	Intern overleg panel / bestudering materialen	
14.15 – 15.00	Gesprek met docenten vt, dt en Ad	Docenten
15.00 – 15.15	Intern overleg panel / bestudering materialen	

Don. 8 nov.: BACHELOR	Activiteit	Gesprekspartners
15.15 – 16.15	Examen-, Toets- en Opleidingscommissie	Examencommissie
16.15 – 16.30	Intern overleg panel / bestudering materialen	
16.30 – 17.15	Aansluiting werkveld, werkend leren en niveau	Externe partners: <u>Werkveldcommissie FM*</u> : <u>Alumni FM (vt, dt) uit meerdere jaren:</u> *tevens beoordelaars afstudeerwerk
17.15 – 17.45	Intern overleg panel	
17.45 – 18.00	Terugkoppeling door panel aan team FM	Alle externe gasten en teamleden zijn uitgenodigd
Einde dag 1		

Programma – dag 2 – 9 november 2018

Vrijdag 9 nov.: AD	Activiteit	Gesprekspartners
8.15 – 8.30	Ontvangst panel	Vertegenwoordigers opleiding/hogeschool
8.30 – 9.00	Vooroverleg panel / bestudering materialen	
9.00 – 10.00	Programma Ad	Teamleider, Docenten
10.15 – 10.30	Intern overleg panel / bestudering materialen	
10.30 – 10.45	Rondleiding hogeschoolvoorzieningen: bibliotheek	Studenten Facilitas
10.45 – 11.30	Onderwijs en Onderzoek (bachelor / Ad)	Lector FM Hanzehogeschool & HHS Docenten en onderzoekers
11.30 – 11.45	Intern overleg panel / bestudering materialen	
11.45 – 12.30	Gesprek met studenten en alumni Ad	Studenten en alumni Ad:
12.30 – 13.15	Lunch panel / bestudering materialen	
13.15 – 13.30	Pending issues -onder voorbehoud-	Heel team FM beschikbaar
13.30 – 13.45	Intern overleg panel	
13.45 – 14.00	Terugkoppeling panel aan team FM	Alle externe gasten en teamleden zijn uitgenodigd
Einde dag 2		

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende (voltijd en deeltijd) opleiding(en) is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van september 2016. Daarin staan de standaarden vermeld waarop een auditpanel zich bij de uitgebreide opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

Op basis van de door opleiding verstrekte documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de voltijd en deeltijd varianten van zowel de bachelor als de Ad-opleidingen.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geleidingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgenomen in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2016'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien i) standaard 1 onvoldoende is, ii) ten minste zes standaarden 'voldoende' zijn en herstel van de tekortkomingen bij de 'onvoldoende' standaarden binnen twee jaar niet realistisch en haalbaar is of iii) minder dan zes standaarden 'voldoende' zijn.
- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'voldoende' indien ten minste zes standaarden 'voldoende' zijn; waaronder in elk geval standaard 1 en herstel van de tekortkomingen bij de 'onvoldoende' standaarden realistisch en haalbaar is binnen twee jaar.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste alle standaarden minimaal 'voldoende' zijn en 5 standaarden als 'goed' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 11.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste alle standaarden minimaal 'voldoende' worden bevonden en 5 standaarden als 'excellent' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 11.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatie opleiding Facility Management
- AO-handleidingen FM (afstudeerhandleidingen) 2016-2017 en 2017-2018
- FM Docentenmatrix 2018-2019
- Jaarverslag Examencommissie 2016-2017
- Jaarverslag Opleidingscommissie FM 2017-2018
- Jaarverslag Toetscommissie 2016-2017
- Landelijk Opleidingsprofiel (LOOFD, 2012)
- Landelijk Opleidingsprofiel (LOOFD, 2017)
- Onderbouwing curriculum Ad (FM, 2018)
- Onderbouwing curriculum FM Den Haag (FM, 2015)
- Onderbouwing curriculum FM dt (FM, 2018)
- Overzicht afgestudeerden 2016-2017 en 2017-2018
- Samenwerking bij de opleiding FM (FM, 2016)
- Studiegidsen FM vt en dt (incl. OER en OLP) 2017-2018 en 2018-2019
- Studiegidsen FM Ad (incl. OER en OLP) 2017-2018 en 2018-2019
- Dossier Alumni (inzage op auditdag)
- Dossier Commissies (inzage op auditdag)
- Dossier Kwaliteit (inzage op auditdag)
- Dossier Personeel (inzage op auditdag)
- Dossier Studiehandleidingen (inzage op auditdag)
- Dossier Toetsing en Afstuderen (inzage op auditdag)

Het auditpanel heeft de volgende eindwerken/c.q. het volgende palet van eindwerken bekeken²:

Aantal	Variant
1	DT
2	VT
3	VT
4	DT
5	VT
6	Ad
7	Ad
8	VT
9	VT
10	VT
11	VT
12	DT
13	DT
14	VT
15	VT
16	VT
17	VT
18	VT
19	DT
20	Ad
21	Ad
22	Ad

² Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de varianten weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten, studentnummers en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditteam.

BIJLAGE IV Overzicht auditpanel

Naam visitatiegroep:	HBO Facility Management Groep 2
----------------------	---------------------------------

Samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemd cluster zijn ingezet.

Naam	Rol	Expertise					
		Vakinhoud	Internationaal	Onderwijs en toetsing	Werkveld	visitatie-/ audit	Studentzaken
Dhr. Drs. R. Klaassen MSM	Voorzitter			x		x	
Dhr. S.R.J. van der Linden MLC	Lid	x	x	x	x	x	
Dhr. dr.ir. R. Beckers	Lid	x	x	x	x	x	
Mevr. C. van Dongen	Studentlid						x
Dhr. J.D. Schakenbos BEc	Secretaris					x	

Korte functiebeschrijvingen (cv's) van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Korte functiebeschrijvingen
Dhr. Drs. R. Klaassen MSM	De heer Klaassen is interimmanager en adviseur in het hoger onderwijs en associé bij Hobéon.
Dhr. S.R.J. van der Linden MLC	De heer Van der Linden was t/m 2014 actief in het FM-werkveld en is vanaf 2014 docent en coördinator bij de opleiding Facility Management van Zuyd Hogeschool. Hij is actief in zowel de hbo-bachelor als de Associate degree.
Dhr. dr.ir. R. Beckers	De heer Beckers is hoofddocent bij de opleiding Facility Management van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
Mevr. C. van Dongen	Mevrouw Van Dongen heeft de Associate degree-opleiding Facility Management afgerond aan Hogeschool Inholland en is doorgestroomd naar de hbo-bacheloropleiding Facility Management aldaar.
Dhr. J.D. Schakenbos BEc	Sinds 2016 getraind secretaris.

Op 15 augustus 2018 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding Facility Management van De Haagse Hogeschool, onder het nummer 007049.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl